

Kāda ir Latgale un tās cilvēki šajā laika cēlienā, kad ārējā pasaule vairs nav droša, jo kaimiņi izvēlējušies agresijas, nevis sadarbības valodu. Rakstu ciklā "Robežnieki – Latgales stiprie ļaudis" atklājam gan lielākos reģiona kopienu izaicinājumus, gan arī īpašos spēka avotus; meklējam problēmām iespējamus risinājumus un vērtības, uz kurām vietējai kopienai balstīties. Ar šo cilvēkstāstu starpniecību ceram atklāt iespējami plašākai auditorijai visā Latvijā, ka Latgale ir neatņemama Latvijas daļa, ka tās kopienai ir stipri – kristīgajās un arī pilsoniskajās vērtībās balstīti pamati, ka tās iedzīvotāji – lai arī dažādu tautību, dažādu reliģisko konfesiju un profesiju ļaudis – ir īsti savu novadu, savas Latgales un Latvijas patrioti. Un ka tieši viņi – šie stiprie latgalieši – veido stipru Latvijas un arī Eiropas Savienības ārējo robežu.

Šoreiz stāsts par Latvijas otru lielāko pilsētu – Daugavpili

Daugavpils ir Latvija. Un punkts!

Jeļena Bobkova, Daugavpils vienīgā latviešu valodā iznākošā laikraksta «Latgales Laiks» redaktore:

«Daugavpils Latvijas ziņās tiek pieminēta diezgan bieži. Ne vienmēr – ar labu. Nereti tiek vēstīts, ka pilsētā ir daudz prokremliski noskaņotu iedzīvotāju, ka pilsētā ir gandrīz vai «piektā kolonna». Bet vai tas tiešām tā ir?»

Pēc Latvijas okupācijas un 2. pasaules kara beigām pilsētā sāka būt lielus uzņēmumus: ķīmiskās šķiedras rūpniecību, pievadkēžu rūpniecību, rūpniecību «Elektroinstrumenti». Šeit bija arī ļoti labi attīstīta dzelzceļa satiksme. Šādiem milzīgiem bija vajadzīgs darbaspēks. Rezultātā Daugavpilī ieradās milzīgs skaits darbaspēka no Krievijas, Baltkrievijas, Ukrainas... Pēc neatkarības atjaunošanas daudzi palika Latvijā. Jā, krievu valoda šeit vienmēr ir bijusi dominējošā, un jebkādas pārmaiņas daļa iedzīvotāju uzņēma naidīgi. Katru reizi pēc Saeimas vēlēšanām Latgali un Daugavpili kaunināja: «Skat, kā viņi te balso?!», visbiežāk uzvar Saeimas opozīcijas partijas.

Un te ir par ko padomāt. Sāksim ar to, ka Latgalē balsstiesīgo procents nebūt nav tik liels – vien nepilni 200 000 cilvēku. Ja salīdzina, piemēram, ar Vidzemi, tad tur balsstiesīgo ir divreiz vairāk. Savukārt Daugavpilī var nobalsot 55 480 iedzīvotāji, taču parasti šīs tiesības izmanto aptuveni puse pilsoņu. Un atkal rodas jautājums – kāpēc? Pirmkārt, daudzi pilsoņi jau sen pametuši Latviju un dzīvo ārzemēs, taču viņu dzīvesvieta joprojām ir deklarēta Daugavpilī. Otrkārt, valda neuzticība valdībai un parlamentam. Ja būsīm atklāti un godīgi, cik bieži pie mums ir braukuši ministri vai valsts vadītāji? Parasti tieši pirms vēlēšanām, lai sasolītu mums zelta kalnus un pēc tam atkal pazustu uz četriem gadiem, tā arī neizpildot savus solījumus. Tiesa, tagad – un par to jāsaka paldies Valsts prezidentam Edgaram Rinkēvičam – situācija ir būtiski uzlabojusies. Daži ministri, tāpat arī Saeimas priekšsēdētāja un Valsts prezidents jau ir bijuši Daugavpilī, iepazīnušies ar situāciju pilsētā, uzklauzījuši mūsu problēmas. Un gribas cerēt, ka šiem braucieniem būs arī pozitīvi rezultāti...

Un vēl – gandrīz visu laiku cilvēki tika šķiroti latviešos un pārējos. Ņemot vērā to, ka mūsu pilsētā ir daudz nacionāla, ar diezgan lielu krievvalodīgo iedzīvotāju procentuālo daļu, šī nostāja, protams, nomāca. Un nacionāli noskaņotās partijās to aktīvi izmantoja. Pašlaik situācija atkal mainās, un atkal, gribas teikt, – pateicoties prezidentam. Daugavpilieši pamanīja, ka šoreiz Jaungada uzrunā valsts vadītājs un arī premjere Evika Siliņa apsvēca nevis latviešus, bet... Latvijas iedzīvotājus... Tagad, protams, daži teiks, ka Daugavpilī ir daudz Putina fanu. Patiesībā te, Daugavpilī, viņu diez vai ir vairāk nekā Rīgā. Tomēr, ja ir, tad tam ir iemesls. Un šajā gadījumā vaina jāuzņemas arī bijušajiem Latvijas varas pārstāvjiem. Pēc 2024. gada datiem, pilsētas iedzīvotāju vidējais vecums ir 45 gadi. Tas ir, lielākā daļa ir cilvēki, kas dzīvoja padomju laikos ar padomju propagandu. Un arī pēc neatkarības atjaunošanas daudzi turpināja skatīties Krievijas TV. Savukārt Latvijas televīzija ilgu laiku pierobežā nebija pieejama, turklāt maksa par Krievijas «Tricolor TV» bija krietni zemāka. 2014. gadā Krievija uzsāka karu Ukrainā, Donbasa teritorijā. Un visu šo laiku prokremliskie mediji Daugavpils iedzīvotājiem klāstīja, cik slikti ir ukraiņi, kuri it kā paši nogalina savus vecākus, sievietes un bērnus, bet vaino tajā Krievijas militārpersonas, kuru tur it kā nemaz nav... Un neviens, neskatoties uz to, ka Daugavpils žurnālisti cēla trauksmi un ziņoja atbildīgajām personām par situāciju propagandas jomā, neko nemēģināja mainīt! Tikai 2022. gadā, kad Krievija jau bija sākusi pilna mēroga karu Ukrainā, mūsu varas vīri un sievas beidzot reaģēja un aizliedza Krievijas kanālus. Bet diemžēl bija jau par vēlu. Un tagad vietējiem reģionālajiem medijiem klājas smagi, jo Krievijas propagandas darbības gados cilvēki vārda tiešā nozīmē ir iestinguši tās informatīvajā telpā... Tagad ir un būs ārkārtīgi grūti pārliecināt viņus domāt citādi. Bet – tas vēl ir iespējams!

Un, manuprāt, jau ir pozitīvi rezultāti. Patiešām daudzi Daugavpils iedzīvotāji, arī krievvalodīgie, pilsētu uztver tikai kā Latvijas daļu un krasi nosoda Krievijas agresiju Ukrainā. Daudzi dzīvo ar pārliecību, ko pārstāvu arī es: Daugavpils ir Latvija. Un punkts!»

* **Daugavpils** – valstspilsēta, kas iedzīvotāju skaita ziņā (CVK: 2024. gada 1. janvārī – 77 799) ir otrā lielākā Latvijā.

* **Iedzīvotāju etniskais sastāvs** (Latgales plānošanas reģiona dati, 2019): krievi (47 755) – 50,5%; latvieši (17 515) – 18,5%; poļi (13 196) – 13,9%; baltkrievi (6936) – 7,3%; ukraiņi (1873) – 2,0%; citi un ar neizvēlētu tautību (7330) – 7,7%.

* **Pirmoreiz rakstos minēta:** 1275. gadā.

* **Pilsēta vēsturiski izvietojusies Daugavas abos krastos, pārstāvot divus kultūrvēsturiskos novadus – Latgali un Zemgali.**

* **Pilsētas administratīvā teritorija ir sadalīta**

25 mikrorajonos, ietverot arī kādreizējo kreisā krasta Zemgales pilsētu Grīvu.

* **Robežpilsēta:** līdz Lietuvas robežai – 25 km, līdz Baltkrievijas robežai – 35 km, līdz Krievijas robežai – 120 km.

* **Daugavpilī, salīdzinot ar citām Latgales pašvaldībām, ir daudz NVO – 663 no 2142 (kas ir 7% no Latvijas NVO kopējā skaita), taču tikai 54 no tām ir sabiedriskā labuma organizācijas.**

* **Tūristus no visas Latvijas vilina Daugavpils cietoksnis ar Rotko centru un Martinsona māju, kā arī vietējais zoodārzs, Skrošu rūpnīcas muzejs, Baznīcu kalns, kā arī pēdējā laikā – Gajoka promenāde.**

Daugavpils lepojas

Pēc operas izrādes atkal uz mājām

Daugavpilī ir daudz patriotu, kas nekautrējoties visur atklāti saka, ka ir daugavpilieši. Tāda, piemēram, ir Latvijā labi zināmā operdziedātāja **Ilona Bagele**, kuru Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs šogad uzaicināja sniegt koncertu Rīgas pilī Valsts Neatkarības atjaunošanas dienā – 4. maijā. Viņa ir dzimusi, mācījusies un joprojām dzīvo Daugavpilī. Pēc savas kārtējās uzstāšanās Latvijas Nacionālajā operā viņa sēžas mašīnā un brauc uz dzimto pilsētu pie ģimenes.

Ar mīlestību – Latvijai

Daugavpils un pavisam noteikti arī Latvijas patriots ir Latvijas sporta lēģenda, basketbola treneris **Nikolajs Romaņenko**. Viņš ir dzimis, audzis, trenējies, vadījis sporta skolu Baltkrievijā, bet 1980. gadā pārcēlies uz dzīvi Latvijā, un nu šo valsti, šo zemi tagad uzskata par savu dzimteni.

«Savu izvēli nekad neesmu nožēlojis, un vēl jo vairāk – tagad. Latvijā diezgan ātri kļuva man mīļa.

Arī mūsu pilsēta ir Latvijas daļa!

Andris Ondzuls ir sociālais uzņēmējs. Pirms pāris gadiem Daugavpils ielās sāka kursēt automašīna ar uzrakstu «ATRAMED. Slimnieku pārvadāšana». Šis projekts ir Andra garabērns. Un tagad daudzi Latgales reģiona iedzīvotāji nespēj iedomāties savu dzīvi bez A. Ondzula uzņēmuma, jo viņiem vairs nav jālauza galva par to, kā atgriezties mājās no slimnīcas, kā nokļūt pie rehabilitologa vai cita veselības aprūpes speciālista, kā aizbraukt ciemos.

Andris aktīvi sadarbojas ar Daugavpils Sociālo dienestu, kopīgi īstenojot vairākas programmas – nodrošina guļošu pacientu pārvadāšanu un nogādāšanu pakalpojumu uz ārstniecības un rehabilitācijas iestādēm Latvijā un sociālā taksometra pakalpojumu, kas ir pieejams I un II grupas sēdošiem invalīdiem, kā arī bērniem ar invaliditāti.

«Problēmas ar pārvietošanos esmu izjutis uz savas ādas, jo man ir otrā invaliditātes grupa kustību problēmu dēļ. Taču man ir mazliet vairāk paveicies – es pārvietojos ar kruķiem. Tomēr bija laiks, kad varēju pārvietoties tikai ratiņkrēslā.»

Bērībā Andris pirmo reizi viesojās ārzemēs, Vācijā, kur rūpes par cilvēkiem ar īpašām vajadzī-

«Kādreiz, ļoti sen, mana vecmāmiņa Valda Voitoviča pārcēlās uz dzīvi Daugavpilī un kļuva par 1. skolas – pirmās latviešu skolas pilsētā – direktori. Šeit dzīvo mana māte, onkulis un tante, šeit dzīvo mana ģimene – vīrs un jaunākais dēls. Šī pilsēta mani nelaiž vaļā. Un es šeit jūtos lieliski! Pēc nopietna darba, dažādiem notikumiem es gribu būt šeit. Es Daugavpilī rodu mieru, harmoniju, savu sirdi un dvēseli. Es mīlu Daugavpili, mīlu tās iedzīvotājus!

Mums ir daudz nacionāla pilsēta, un, protams, šeit viss ir nedaudz citādāk... Bet es domāju, ka viss būs labi. Un cilvēkiem, kuri vēl neapzinās notiekošo, šī apziņa noteikti nāks. Latviskums tomēr šajā pilsētā pamazām ieņem galveno vietu.» šī brīža situāciju savā dzimtajā pilsētā vērtē I. Bagele.

Lai gan no Novopolockas tik vienkārši projām nelaida. Taču es atradu sev cienīgu aizstājēju un beigu beigās varēju aizbraukt. Un vēl es ātri sapratu, ka Latvijā neviens bērns nav nostumts malā. Baltkrievijā ļāva spēlēt izredzētajiem, bet pārējie bija spiesti deldēt soliņu. Tur brīnumi notika reti. Šeit jau toreiz viss bija citādāk,» pastāstīja treneris.

Nikolajs Romaņenko ir uzaudzinājis vairākas basketbolistu paaudzes. Šogad N. Romaņenko apritēs 73 gadi, taču viņš joprojām ir ierindā, strādā ar dažādu vecumu pilsētas sievietes komandām. Turklāt visus treniņus viņš vada latviešu valodā, kuru zina ļoti augstā līmenī. Iemācījās, pārceļoties uz Latviju.

bām viņu patīkami pārsteidza. Tur šāds cilvēks nevienam nebija traucēklis. Savukārt dzimtajā valstī, piemēram, ja veikalā nejausi gadījās kaut ko sasist, tūlīt pat kliegama bija klāt dusmīga pārdevēja...

Savā praksē Andris ir pārņēmis daudzas idejas, kādas šajā – sociālās uzņēmējdarbības jomā – darbojas attīstītajās Eiropas valstīs. «Tagad mums ir vairāk automašīnu, ekipāžu, profesionālu darbinieku, piesaistām arī medicīnas personālu. Nemainīgs palicis tikai tas, ka es atbildēju un joprojām atbildu uz zvaniem. Un, iespējams, šo funkciju es nekad nevienam nevarēju deleģēt, jo tā man ir pārāk tuva. Man patīk teikt, ka «ATRAMED» nav biznesa. Tas drīzāk ir sociāls projekts, jo te neviens par lielu peļņu nekad nav runājis un domājis,» savu darbību vērtē Andris.

Andris atzīst: «Ja būtu gribējis, jau sen būtu varējis aizbraukt uz ārzemēm, strādāt Vācijā, Lielbritānijā, Zviedrijā, taču esmu uzticīgs savai dzimtajai pilsētai Daugavpilij, jo zina, ka šeit dzīvo brīnišķīgi cilvēki. Dažiem nepieciešama palīdzība, citi vienmēr ar prieku atsaucas aicinājumam palīdzēt. Un tā – kopā ar citiem, cits citam palīdzot, – mēs arī strādājam. Tomēr gribētos saņemt lielāku atbalstu no valdības un ministrijām. Manuprāt, tām ir laiks pievērsties Latgalei un Daugavpilij, neaizmirstot, ka arī mūsu pilsēta ir Latvijas daļa. Tikai tā un ne citādi!»

Daugavpils ir... dažāda

To apliecina arī aptauja, kurā izvaicājām vietējā sabiedrībā labi zināmus, tai skaitā gan pašvaldības darbā, gan nevalstiskajā sektorā iesaistītus ļaudis. Jautājām, kāda, viņaprāt, ir šodienas Daugavpils.

Jorens Dobkevičs, biedrības «New East» dibinātājs un vadītājs:

– Daugavpils ir dažāda, nevajag likt šķēršļus tās daudzveidībai, īpaši ar vispārīgajiem un vienkāršajiem. Mūsu pierobežas pilsētā divaini sajauca padomju audzināšanas, radikāla dumpīguma un glēvas klusēšanas naratīvi. Bet tas nav atiecīnams uz visiem Daugavpils un Latgales iedzīvotājiem, manuprāt, nedrīkst likt vienlīdzības zīmi starp tautību un lojalitāti. Daudzi daugavpilieši izjūt patiesu empātiju, cilvēciskas sāpes par karu Ukrainā, taču mūsu sabiedrībā gribētos redzēt lielu proaktivitāti.

Igors Aleksejevs, Daugavpils valstspilsētas domes deputāts:

– Esmu dzimis Daugavpilī krievvalodīgā ģimenē, mācījos latviešu skolā un diezgan ātri apguvu valsts valodu. Daugavpilī dzīvo daudz krievvalodīgo, un es esmu lepns, ka mēs šeit sadzīvojam mierā, nesšķirojot cilvēkus pēc tautības, reliģijas vai citiem kritērijiem. Vēlos, lai valdība vairāk atbalstītu Latgali, Daugavpili un pierobežas reģionus, nevis atstātu tos novārtā ar domu, ka «visi iedzīvotāji šeit atbalsta Kremļa politiku». Daugavpils ir un vienmēr būs neatņemama Latvijas daļa.

Santa Pupīņa, Daugavpils domes Pilsētplānošanas un būvniecības departamenta vadītāja:

– Kad mācījos Rīgā, man bieži jautāja: kā ir latvietei dzīvot Daugavpilī? Arī tagad draugi un paziņas no Latvijas citām malām ar līdzjutību uzsit man pa plecu un saka: «Nu, tu tur turies!...» Neviens necenšas noskaidrot, kas šeit notiek patiesībā, tik vien kā pa «ausu galam» ir kaut ko dzirdējuši. Ir zināms, ka tie, kuri viskaļāk kliež, arī tiek sadzirdēti. Kā sakāmvārdā «tukša muca tālu skan». Tie, kuri kliež, nebūt nav Latvijas patrioti. Tādēļ arī rodas maldīgs priekšstats par visiem kopumā. Daugavpils sabiedrības daļai, kura jūt savu piederību Latvijai, nav nepieciešami skaļi lozungi, tāpat kā citi Latvijas iedzīvotāji, mēs klusu un mierīgi ejam savās ikdienas gaitās, pavadām laiku ar tuviniekiem un sirdī jūtam savu piederību Latvijas valstij un to, ka esam tās daļa.

Oskars Zuģickis, «Europe Direct Dienvidlatgale» vadītājs:

– Daugavpilī ieradus no Rēzeknes novada, lai studētu vietējā universitātē. Jau tobrīd aktīvi iesaistījos studentu dzīves pilnveidošanā. Teju 30 gadu laikā, kopš darbojos NVO sektora stiprināšanā, esmu «izkāpis» ārpus Daugavpils un pēdējos gados – arī ārpus Latgales, taču vienmēr esmu šeit... Manuprāt, mūsdienās mēs aizvien vairāk kļūstam kosmopolītiski, un nav tik lielas piesaistes kādai vietai, kā tas savulaik bijis mūsu senčiem. Būtiski ir audzināt bērnus, balstoties uz Eiropas vērtībām, un darīt jebkuru darbu tā, lai tas spētu iedvesmot apkārtējos. Cenšos darīt visu, lai Latgales cilvēkiem, kuri ir tik dažādi, būtu iespēja pilnveidoties laikam līdzīgi, stiprināt savas kopienas, kas ir pilsoniskas sabiedrības pamats un ekonomiskās izaugsmes priekšnoteikums. Dzīvojot visas Latgales aktīvāko iedzīvotāju burbulī, mani nekad nepamet stipras Latvijas sajūta.

Te satiku citus un sevi cenošus ļaudis

Žanis Ovčinko pieder Latgales aktīvo jauniešu saimei. Viņš piedalās Ukrainas atbalsta akcijās, organizē LGBT atbalsta pasākumus, piedalās diskusijās, sniedz intervijas, jo uzskata, ka katrs cilvēks ir cieņas vērts un ka brīvība darīt ir arī brīvība būt atbildīgam ne tikai par savu dzīvi, bet arī par notiekošo Latvijā un pasaulē. Žaņa stāsts ir par cilvēcību – par vērtībām, kas pierobežā ir tikpat svarīgas kā Rīgā vai Daugavpilī. Šis ir stāsts par Latviju un latvietību, kas sargājama un cienāma, un par pašapziņu, ko nevar salauzt nedz paverdzinošas varas, nedz kari.

Latviešu skolā, bet... krieviski

Ž. Ovčinko:

– Esmu piedzimis, audzis un absolvējis pamatskolu Robežniekos, bet vidējo izglītību ieguvu Krāslavas Valsts ģimnāzijā. Vēlāk absolvēju Daugavpils Universitāti un paliku Daugavpilī, strādāju šeit par psihologu.

Robežniekos pagāja saulainie bērnības gadi, man bija draugi, ģimene. Es zināju, ka Robežnieki atrodas pierobežā, ka tur ir Baltkrievija, bet šeit – Latvijā, jo mūsu ciemā atradās Valsts robežsardzes punkts, kurp bieži devāmies ekskursijā skolas laikā. Vīrs ciema lidoja robežsargu helikopteri.

Gāju Robežnieku pamatskolā. Tur pārsvārā visi runāja krievu valodā, lai gan toreizējā Robežnieku pagasta pārvaldes vadītāja Ērika Gabrusāne centās, lai Robežniekos būtu latviešu skola. Viņa centās padarīt Robežnie-

kus latviskākus. Robežnieku pamatskola bija latviešu skola, taču bija skolotāji, kas ar grūtībām runāja latviski, tāpēc stundas notika bilingvāli. Tomēr skolēni starpbrīžos vai stundās runāja krievu valodā. Viss labais vai sliktais nāk no ģimenes. Arī Robežnieku pamatskolas skolēni uzticējās saviem vecākiem, kas skatījās Putina un Lukašenko televīziju.

Tur – citur Latvijā, citāds latviskais...

– Kad biju pusaudzis, bieži sev jautāju, kāpēc manā skolā ir šī divējādā attieksme – vieni iestājas par Latviju, bet citi – par Putinu; vai domājot, runājot par Latviju, es pats domāju vai runāju pareizi? Man nebija sajūtas, ka mēs skolā visi būtu vienoti. Atminos, ka man toreiz bija bail braukt uz nometnēm, velosacensībām tur, kur ir latviska vide, baidījos, ka es pietiekami labi nezinu latviešu valodu, ka nevarēšu viņus – tos citus latviešu bērnus – saprast. Man bija sajūta, ka tur – citur Latvijā – dzīvo pavisam citi cilvēki...

Arī es jutos latvietis un piederīgs Latvijai. Iestājos Krāslavas Valsts ģimnāzijā tāpēc, ka tā bija latviešu skola, turklāt gribēju pilnveidot savu latviešu valodu. Taču arī šeit piedzīvoju, ka pēc stundas, kurā skolotāja stāstīja, kā Krievijā speciāli apmācīti cilvēki popularizē Putina varas ideoloģiju, klases biedri teica, ka skolotāja nezina neko, ka Krievijai ir superīgi tanki, ka pie visa ir vainīga Amerika. Nacionāli noskaņota skolotāja iegāja klasē un nosodoši aicināja: «Pacieliet roku tie, kuri runā krieviski!» Visiem bija bailes, neviens nepacēla roku, arī es ne. Tas bija pirms astoņiem gadiem. Šodien rīkotos pretēji – es paceltu roku un ļoti augstu, un paskaidrotu, ka krievu valoda ir mana dzimtā valoda.

Cienīt un pieņemt ikvienu

– Kad iestājos Daugavpils Universitātē, nolēmu, ka man ir jāatrod savu domubiedru vide – man bija un ir svarīgi, lai mani saprot un atbalsta. Sapratu, ka man jāiestājas ne-

valstiskā organizācijā, un tā es kļuva par Latvijas Sarkanā Krusta Daugavpils nodaļas brīvprātīgo. Tur satiku citus pieņemošus un cenošus cilvēkus ar plašu skatījumu par dzīvi, tādus, kas ir par Latviju un par norisēm reģionos, ir ar patriotisku domāšanu. Un viņi kļuva par maniem draugiem. Daugavpilī sajutos komfortabli, jo atradu savus cilvēkus. Runāju par Daugavpili tikai pozitīvo, redzu un citiem stāstu, ka te ir daudz iespēju, ka te darbojas daudz jauniešu organizāciju.

Agresīvi cilvēki grib, lai viņiem Latvijā būtu ērti

– Bet tad Krievija iebruka Ukrainā, daudziem mainījās attieksme pret Putinu, pret krievu valodu un pret Krieviju, un tajā pašā laikā ir arī tādi cilvēki, kas ir kļuvuši agresīvi, draudīgi... Diemžēl saskarsme ar agresiju ir kļuvusi arī par manu ikdienu. Piemēram, Valsts policijā pret mani bija iesniegts kāda Robežnieku iedzīvotāja iesniegums par goda un cieņas aizskaršanu – par to, ka es intervijā biju teicis, ka liela daļa Robežniekos dzīvojošo ir prokrieviski noskaņoti... Valsts policijas inspektore, kura noklausījās vairākus ierakstus, atzina, ka manās intervijās ir viedoklis, nevis goda vai cieņas aizskaršana. Tas patiešām ir mans viedoklis. Uzskatu, ka dzīvojot demokrātiskā valstī, nav jābaidās nosaukt lietas īstajos vārdos, protams, neaizskarot otra cilvēka cieņu. Arī daži mani radinieki saka, ka esmu kauna traips ģimenē...

Agresīviem cilvēkiem grūti saprast un pieņemt to, ka ir cilvēki, kuri ciena otru, kuri negrib stāvēt malā, kuri nevēlas būt vienaldzīgi. Arī es iestājos par Ukrainas uzvaru un aizstāvu vispārcilvēciskas vērtības. Tā ir mana dzīves jēga, tā ir mana atbildība, nevis poza vai modes lieta. Un gribu uzsvērt arī to, ka Robežnieki ir Latvija, ka Daugavpils ir Latvija, bet Latvija – tā ir Eiropa!

Foto no Žaņa Ovčinko albuma

Visas robežas top drošākas, ja to sargāšanā iesaistās vietējā kopiena

Inga Belousa ir viena no biedrības «Cita Daugavpils» dibinātājām. Viņa ir vides aktīviste un ilgtspējas koordinatore, kas arī ikdienā dara visu, lai veicinātu pozitīvas pārmaiņas. Inga, kaut ienācēja Daugavpilī, pavisam noteikti ir cilvēks, kas zina vietējo drēbi. Turklāt – viņa ir Latvijas, tāpat arī Latgales un Daugavpils patriote. Inga iztaujājām, cerot uzzināt izsvērtu un zināšanās, ne tikai pārliecībā balstītu viedokli.

Ir jāzina, kas notiek!

I. Belousa:

– Krievijas militārā karadarbība Ukrainā un Baltkrievijas autoritārā režīma iesaiste šajā karā ir padarījusi nedrošus ne tikai Latgales cilvēkus. Tikpat lielā mērā šī agresija ietekmē arī visas valsts un Baltijas, arī plašāka reģiona iedzīvotājus. Jo lielāka nedrošība, jo vairāk sabiedrībā rodas demagoģijas, radikālu, pat kategoriski melnbaltu viedokļu un negāciju. Šādi viedokļi un komunikācijas veids nedrošību diemžēl vēl vairāk pastiprina.

Taču par laimi pazīstu daudzus cilvēkus, kas par spīti šīm negācijām spēj aizraut ar savu piemēru un saorganizēt līdzīgi domājošos uz iesaistīšanos pārmaiņu veikšanā. Šie cilvēki nevēlas iegrimt bezspēcībā un ļaut, lai naidis pārņem to veselo saprātu. Skaidri apzināties savu pozīciju par agresorvalsts Krievijas un tās sabiedrotās Baltkrievijas darbību būtu mūsu katra uzdevums. Taču bieži vien dzirdu viedokļus, kuros ļaudis ar lepnumu atzīst, ka neseko līdzī politiskajām ak-

tualitātēm. Un tas nav tikai Latgalē vai Daugavpilī. Uzticamas informācijas, zināšanu trūkums raksturīgs gana lielai sabiedrības daļai arī citos Latvijas novados, arī citviet pasaulē. Rezultātā?...Kā lai apzināties savu pozīciju, ja nezīnām, kas notiek?

Apdraudējums jāmazina sistēmiski un – valsts līmenī

– Situāciju vēl vairāk pasliktina sabiedriskā transporta nepietiekamība, tai skaitā ar valsts galvaspilsētu Rīgu. Arī uz Viļņu ir tikai viens autobuss dienā, bet ar vilcienu turp vispār nevar aizbraukt... Tāpat nav satiksmes ar Kauņu. Toties caur Daugavpili kursē autobusi uz Minsku Baltkrievijā, kas šajā laikā diez vai veicina reģionālo drošību.

Saliedētā kopienā dalītas raizes paliek mazākas, dalīti izaicinājumi – vieglāk risināmi; apdraudējumi – rada daudz mazākus draudus, vismaz emocionāli un psiholoģiski. Tik daudz varam darīt, ja aktivizējamies paši. Taču lielu daļu no apdraudējumu mazināšanas ir jāveic sistēmiski un valsts līmenī.

Latgale cauri laikiem ir bijusi kopīga dzīves telpa dažādām informatīvajām un kultūras telpām. Tāda ir bijusi arī reģiona vēsture. Arī tagadne, īpaši Daugavpilī. Latgale tiek saukta arī par reģionu perifērijā. Tas diemžēl rada arī subordinācijas, otršķirīgas attieksmes piegaršu. Daugavpils bieži vien ir arī pilsēta, caur kuru nolaižam tvaiku par savu neapmierinātību ar etnisko situāciju valstī...

Spēcina pārmaiņas ieinteresēti un atsaucīgi ļaudis

– Par spēka un atbalsta avotiem mums katram ir savs stāsts. Mani spēcina pārmaiņas ieinteresēti un tam savu brīvo laiku veltīt gribīgi vietējo kopienā pārstāvji. Mana vietējā kopiena ir biedrība «Cita Daugavpils», kas pāris gadu garumā aktīvi darbojas Daugavpilī, rūpējās par pilsonisku sarunu un darbības telpu pilsētā, kustina apkaimju aktīvismu un

pārstāv iedzīvotāju intereses. «Cita Daugavpils» ir bagāta vecumu, tautību, nodarbošanās ziņā, taču mūs vieno kopīga izpratne par sevi – es esmu atbildīgs un aktīvs pilsētnieks, un mana Daugavpils ir pilsoniska un Eiropas vērtībās balstīta Latvijas daļa. Starp citu, biedrība «Cita Daugavpils» tika izveidota pēc tam, kad Daugavpils neuzvarēja konkursā par Eiropas kultūras galvaspilsētas titulu, jo projekta «Daugavpils 2027» darba grupa vēlējās turpināt aizsāktās iniciatīvas pašu spēkiem.

Ne visi stiprie Latgales iedzīvotāji ir tikai latgalieši. Latgale ir mājas dažādu tautību pārstāvjiem, kas ir sava reģiona, pilsētu un apdzīvotu vietu patrioti, entuziasti un aktīvistu. Manuprāt, ne tie Latgales iedzīvotāji, kas bieži ieraugāmi dažādās valsts un reģiona ekspertu grupās un ir dzirdami, stāstot par iespējām Latgalei, ir galvenie Latgales noturības sargātāji un drošums spējas stiprinātāji. Stiprie Latgales balstītāji ir tie, kas ir pilsoniskās sabiedrības aktīvistu, kam ir cerīgs skatījums par Latgales līdzsvarotu attīstību un kas iegulda savu brīvprātīgo darbu un savu enerģiju, un līdzdarbojas savas apkaimes, pilsētas un reģiona stiprināšanā.

* * *

Cik stipra ir mūsu – Latvijas un arī Eiropas Savienības – ārējā robeža? Uz šo jautājumu nevaru dot visaptverošu un objektīvu atbildi. Varu tikai piebilst, ka visas robežas, kas jāsargā, kļūst daudz drošākas, ja to stiprināšanā tiek iesaistīta arī vietējā kopiena. Tad lielā mērā uzlabojas vietējo iedzīvotāju informētība, daudz veiksmīgāk sokas ar informācijas apmaiņu un komunikāciju starp visām iesaistītajām pusēm. Un šo es vēlu katrai Latgales pašvaldībai – apzināt savas pašvaldības iedzīvotāju resursus, noskaidrot viņu līdzdalības vēlmes un iespējas un iesaistīt viņus kopīgos procesos, kā vienu no reģionālajā drošībā ieinteresētajām grupām.

Foto no Ingas Belousas albuma

Latgaliešu mūziķis ar nacionālu stāju

Nosvērtā runa, stalta stāja, aizrautīga muzicēšana un plašs skatījums uz Daugavpili un valsti – tādu iespaidu pēc tikšanās rada Staņislava Broka Daugavpils Mūzikas vidusskolas direktors Aivars Broks. Izcilas latgaliešu mūziķu dinastijas pārstāvis – Staņislava un Terēzes Broku dēls un darba turpinātājs – ar dziļu, analītiski ironisku vērtējumu par norisēm sabiedrībā. Ar nacionāli stingru nostāju, bet vienlaikus cieņu pret viedokļu dažādību – tā Aivaru raksturo paša teiktais, profesionālā un sabiedriskā darbība.

Aivars ir diplomēts pianists, ar mātes Terēzes palīdzību pašmācības ceļā apguvis diriģēšanu un kompozīciju, vislabprātāk strādā pie klavierēm, jo tas palīdz sakopot domas un ir latgalieša «galvenā mīlestība». Administrēšana, politiskās cīņas Daugavpilī un Latvijā nav mīlākā nodarbošanās, taču tas jādara, atzīst pats.

Kā kļūvāt par daugavpilieti un skolas direktoru?

– Mans tēvs Staņislavs un mamma Terēze, dzimuši rēzeknieši, pabeidza konservatoriju (tagad – Mūzikas akadēmija) un atbrauca uz Daugavpili 1954. gadā, lai strādātu. Tēvs gāja bojā auto-katastrofā. Man nebija, kur sprukt, vajadzēja mācīties mūziku. Kad pabeidzu klavieru nodaļu augstskolā, atgriezos Daugavpilī. Pēc dienesta padomju armijā, valsts neatkarības atjaunošanas un naudas pelnīšanas Šveicē 90. gadu vidū diezgan dabiskā ceļā kļuva par Daugavpils Mūzikas vidusskolas direktoru, lai gan pats to īpaši negribēju. Kad man piedāvāja amatu, lauzos divas dienas, bet piekritu. Man nepatīk administrēšana, bet nebija, kur likties. Visu laiku notiek lietas, kur vajag iejaukties! Mamma agrāk mani vienmēr lamāja: kur tu atkal lien!?! Nodibinājām Latvijas Mūzikas izglītības iestāžu asociāciju, jo bija slikti laiki. Iestājos Dziesmu svētku biedrībā, Klavierskolotāju asociācijā, nodibināju Daugavpils kultūras atbalsta biedrību, lai krīzēs aizstāvētu teātri un universitāti. Vajadzēja visur, kā Terēze teica, «līst iekšā», lai pretotos kaut kādām virzībām. Šobrīd esmu piecās-sešās asociācijās, arī Orķestru asociācijā, kas strādā Dziesmu svētku kustībā. Daudz darīju, lai reaģētu uz nevēlāmām un neskaidrībām, ko radīja mūsu dārgās valdības, Saeimas vai prezidentu lēmumi.

Kā sadalāt laiku daudzajiem darba virzieniem?

– Vairāk esmu Daugavpilī, bet sabiedriskā darbība rit valsts mērogā. Daugavpils Mūzikas vidusskolā viss ir kārtībā, labi strādā-

jam, vien varētu būt vairāk bērnu, jo pilsēta liela. Starp reģionu mūzikas vidusskolām esam labā pozīcijā gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi. Ir labi audzēkņi un vecāki. Ikdienā mācāmies, daudz koncertējam. Pērn skolai bija 100 gadu, sniedzām tik daudz koncertu, ka jau jutāmies galīgi beigti, tāpēc izdomājām, ka 101 arī labs skaits un turpinājam koncertēt šogad.

Daugavpils iedzīvotāji varētu vēl vairāk sūtīt savus bērnus mācīties mūziku. Kultūras slānis Daugavpilī nav tik biezs izveidojies. Padomju laikā bija plaša rusifikācija, iepludināja masas, kam te nebija piesaistes. Pēc padomju režīma sabrukšanas cilvēki te palika, bet kultūras sakņu viņiem nav, tāpēc mazāk mācās mūziku vai mākslu.

Kāpēc mēs neesam spējuši viņus iesaistīt, padarīt par mūsējiem?

– (dziļi nopūšas) Pārāk maz laika. No 1940. līdz 90. gadu sākumam te bija padomju tauta, kas iecirta stipru robu. Kad sākās Latvijas atdzimšana, pieļāvām lielu kļūdu, cerot, ka viss dabiski sanāks. Ne bez grūtībām tikām pie valsts valodas, atkal domājām – gan jau kaut kā viss notiks pats no sevis. 90. gadu vidū kādu laiku bija stingrāka nostāja, daļa cilvēku saprata, ka vajag mācīties latviešu valodu, bet tad situācija nomierinājās. Mēs izlikāmies vai ticējām, ka vecās paaudzes padomju cilvēku bērni būs citādi, bet tā bija liela kļūda. Es arī tā domāju... Bet viņi mācījās krievu skolās, un mēs palaidām garām, ka no 2000. gada viņi skatījās Putina televīziju. Mēs dzīvojam paralēlās pasaulēs. Viņi domāja – gan jau latvieši mūs pacietīs, cerot, ka vēl atgriezīsies padomju

dzīve. Kad sākās Putina kāpiens uz augšu, konflikti Gruzijā, Moldovā 2008. gadā, Ukrainā 2014. gadā, šie cilvēki pacēla galvu cerībā, ka drīz biedrs Putins būs šeit un mēs dzīvosim tāpat kā agrāk.

Ko vajadzēja darīt citādi?

– Mums 90. gadu sākumā vajadzēja būt drastiskākiem ar latviešu valodu – zināt, prast, valsts un pašvaldību iestādēs obligāti! Tas ir lojalitātes princips un padara cilvēku par savējo. Daugavpilī ir gadījumi, kad cilvēki no krievu ģimenes kļūst par lielākiem nacionālistiem nekā latvieši... Tagad ejam pareizā virzienā, bet ļoti lēni. 2014. gadā likās – Krima, Donbass, tas mūs neskars. Drusku pamodāmies, bet pagriezāmies uz otriem sāniem un gulejām tālāk. Tagad, kad īsts karš ir blakus no 2022. gada, krievi draud iet tālāk uz Baltiju, Poliju, kaut arī viņi nav normāli (*pasmejas*), mēs atkal tikai skatāmies, kā padarīt cilvēkus lojālus ar valsts valodu, izglītību. Ja notiek noziegumi pret karogu, pret cilvēkiem uz nacionāla pamata, drošības iestādes, policija kaut ko pēta ļoti slinki. Tiesa neatrod nozieguma sastāvu, jo esam taču demokrātiska valsts – kā mēs tā kaut ko ierobežosim?! (*ironiski*). Taču kara apstākļos mēs varam savu demokrātiju pakārtot, lai tā neapdraud mūsu eksistenci un drošību!

Saeimā ar grūtībām izgāja likums par ielu pārdēvēšanu, bet Daugavpils mērs Andrejs Elksniņš saka: es mīlu Puškinu, tā ir mūsu vēsture! Ko viņš te, Daugavpilī, nakšņojis, vai?! «Krievu pasaule» izmanto jebkuru sīkumu, lai uzspiestu savu viedokli, ka krievu mākslinieki, mūziķi, rakstnieki ir labākie pasaulē, kaut gan pasaulē neviens par viņiem nezina (*smejas*). Mēs taču neesam barbari, lai pieminēkli vai plāksnīti noņemtu (*ironiski*). Mēs neesam neko iemācījušies un turpinām «čakarēties», to es saku nekā direktors un pedagogs, bet kā normāls latvietis! (*smejas*).

Ar ko Daugavpils Latvijai ir tik īpaša?

– Gribu pateikt svarīgu lietu par Daugavpili. Rīga un jūsu gals ir pamanījies, ka ir Daugavpils, ir Latgale – tur ir švaki, negribas mums ar to ņemties! (*smejas*) Krievi un Putina *vate* tur uzdarbojas, vajag aizbraukt paskatīties! Taču cilvēki, kas atbrauc, viņi neiet dziļumā. Lauzīsim stereotipus, ka te ir krievi! Te ir skaista daba. Viens ukraiņu karogs taču plīvo Daugavpilī! Veikalā atbild latviski... Dažreiz. Te viss ir labi. Bet īstenībā labi nav, un tas nav stereotips – Daugavpils ir tāda, kāda ir. Te ir problēma, jo Daugavpils ir īpaši sašķelta – vieni ir par, citi – pret. Ja mēs pacietīsim, ka tie, kuri ir pret, ir agresīvais vairākums, tad pietā kolonna mums labu nenesīs, ja, pasarg, Dievs, te kaut kas notiks.

Cik liela tā pietā kolonna ir?

– Es nezinu. «Atbildi zina tikai vējš». (*smejas*) Ir tāda veca filma. Domāju, puse uz pusi. Par to var strīdēties, bet tā puse sadalās. 10–15 % ir par Latviju, 10–15 % ir par Krieviju. Paliek 70–80 % pa vidu, kas šaubās vai mierīgi sēž, virtuvē dzer šnabi un daudz nerunā. Tas pelēkais vidus ir pats briesmīgākais, tā ir masa, kura gaida – ja Putina tanks iebrauks, aizskries un nopirks neļķītes. Ja mūsējie uzvarēs, Krievijā sagrūs tas ārprāts, tad viņi uzliks sarkanbaltsarkano karogu uz pleciem. Kāds būs spiests samierināties. Vēsturē vienmēr bijusi liela masa cilvēku, kuri baidās un paši nekad nekur neiesaistās. Viņi man saka: «Aivar, tu taču saproti, ka man jādē maizīte ar sviestu.» Kāpēc Daugavpilī neredz ukraiņu karogus? Tāpēc, ka ukraiņu karogs vairāk ir par lojalitāti Latvijai un Eiropas Savienībai, bet Daugavpils pašvaldība ar «Saskaņu» ir Krievijas ierocis. Viņi tagad tik skaļi nekliedz, bet pateica cilvēkiem iestādēs un skolās – nekariet ukraiņu karogus, būs slikti. Privātie, kam ir līgumi ar pašvaldību, arī to nedara. Paliek dažas valsts iestādes un Mūzikas vidusskola, kas to var atļauties.

Tāpat pelēkā masa arī nēcels savu balsi?

– Nē, viņi arī tagad neceļ. Mani pārsteidz tā pakļaušanās, atvainojos, *čuhņas* pašvaldības fīreriem, neba jau šeit ir kara situācija, kur tev draud ar pistoli, tu esi brīvs cilvēks brīvā valstī, bet viņi baidās, ka atlaidīs no darba. Ja ar to var tik ērti manipulēt, tas ir švakākais šajā stāstā.

Vai un kā jūtat konfliktu ikdienā?

– Jā, pilsētā ir tāds gruzdošs stāvoklis. Ja pašvaldība būtu lojāla Latvijai, nebūtu svarīgi, cik te *vates* mīļotāju, kas skatās Putina televīziju, pašvaldība pateiktu – dārgie draugi, nekādas te Krievijas nebūs, te ir Latvija, Latgale, valoda jāmacās, likumi jāievēro, ielas jāpārdēvē, nekādu iebildumu! Ja pašvaldība visu laiku lavierē, ar Krievijas karogu gluži neiet, bet pieminēklus patur, iet uz Baltkrievijas vēstniecību padzert šnabīti, tas gruzd, un cilvēki redz, ka pašvaldība gaida, uzkurina: «Nepadodieties! Daugavpils ir īpaša, tā ir mūsu!» Krieviski saka: «naš mer» (mūsu mērs). Portāls «naš gorod» (mūsu pilsēta): «Jūs, rīdzinieki, te atbrauc, mūs lamājat un šķeļat! Mums nevajag Ukrainas karogus, jo mūsu pilsētnieki tos negrib!» Īstenībā, ja dotu vaļu, te būtu gan Ukrainas karogi, gan Latvijas, bet pašvaldība to kontrolē, un mūsu bāleliņi pakļaujas. Mums ir problēma ar mugurkaulu.

Vai tas ir mantotais izdzīvošanas instinkts?

– Jā, iespējams, tas ietekmējis psihi, kaut arī 50 gadu nav tik

daudz. 30 gadi neatkarības nav mūs atbrīvojuši. Tomēr skatos, ka ir jauni cilvēki, kam nevajadzētu baidīties, bet arī viņi sēž klusu, izliekas, ka viss ir ok, iekļaujas kultūras norisēs. Pašvaldība atbrauc kā pie aborigēniem, kaut ko lētu uzdāvina, mazākos kultūras pasākumos atļauj nodziedāt kādu ukraiņu vai latviešu dziesmu, no-dejot deju vai nospēlēt latviešu dziesmu vai simfoniju. Lai aborigēni izklaidējas ar kultūru, bet mēs turam varu! Ja Putins sāks uzvarēt, arī mēs kaut ko darīsim. Varam uzrakstīt kādu vēstuli, ka te krievus apceļ, viņi jāglābj, līdzīgi kā Krimā. Tad mēs taisām Daugavpils tautas republiku, un prom! Ja viss pagriezīsies Putinam par sliktu, pelēkā masa pārmetīs kažokus, jo viņi grib dzīvot Eiropā.

Tāpat lielai grupai cilvēku dzīve Daugavpilī ir laipošana? Kā jūs noturat savu mugurkaulu?

– Jā. Esmu pietiekami pieradis. Ja nekokotu, es jau būtu miris. (*smejas*) Tā ir dabiska lieta – audzināšana, vide, normāli vecāki, raksturs, sevišķi no mamas. Dabiski, ka jābūt godīgam, jāciena citi, jācīnās. Jābūt mazliet riebīgam, stūrgalvīgam. Sadzīviski tas ne vienmēr ir jautri, bet lielākā mērogā tas palīdz turēties. Esmu daudz lamājies profesionālajā jomā, lai panāktu no kultūras ministriem skolu finansējumu un citas lietas. Vai nu pateikšu tainību, vai – ja nevarēšu – mazliet paklusēšu. Neuzskatu to par varonību, tā tam jābūt, un neesmu viens Daugavpilī, kurš var pateikt, ko domā. Tomēr tādu cilvēku ir maz, un viņi nav saistīti ar pašvaldību.

Taču ir 20 un 30 gadnieki, kas izplata propagandu par Padomju Savienību, cik labi tur bija, tie *vates* mīļotāji, kas par to neko nezina, jo piedzima pēc tam. Īstie putinisti – skatīsimies, ko ar tiem darīt. Ja tie ir Krievijas pilsoņi, viņiem jāatrodas tur. Ja Latvijas pilsoņi – jāstrādā ar viņiem. Patiesi destruktīvu cilvēku nav tik daudz. Tie, kuri kurina, mēģina to darīt nosacīti inteligenti. Galēji agresīvo ir maz, un daļa ir psihiski slimi. Taču situācija uzreiz būs jāizmanto, un nedrīkst pieļaut tās pašas kļūdas, vajag visu ātri attīrīt un noskaidrot.

Šis karš nelaimīgi laimīgā kārtā mums parādīja, ka runa nav tik daudz par latviešiem un krieviem, bet par lojāliem un nelojāliem cilvēkiem. Te ir paradokss – ir Latvijai lojāli krievi un latvieši, un tas pats ir ar Latvijai nelojāliem cilvēkiem. Cik katru daudz, – jāvērtē. Manu paziņu vidū lojālo krievu ir vairāk nekā lojālo latviešu. Tagad redzam, ka ne visi krievi ir slikti un ne visi latvieši bāleliņi ir labi. Sabiedrība bija sašķelta arī agrāk, bet tagad mēs to skaidri redzam.

Foto no Aivara Broka albuma